

ADOLPHE MONTICELLI

sionisten plaats en wanneer hij daaraan had meegedaan zou hij wel de lachlust hebben opgewekt, evenals zijn collega's, maar hij zou toch ongetwijfeld een zeker „succès de scandale” hebben behaald en na '80 zou waarschijnlijk de lang gehoopte erkenning gekomen zijn. Doch hij deed niets van dit alles en trok zich diep in de provincie terug, want al is Marseille Frankrijk's grootste havenstad, toch rekent de Parijzenaar het tot de „provincie”. Er was echter van een wisselwerking sprake. Want juist de behoefte een geheel nieuw oeuvre te gaan scheppen deed de kunstenaar de afzondering, althans de afwezigheid van de Parijsche bohème verkiezen, teneinde niet gestoord te worden bij het doen van zijn nieuwe ontdekkingen. Zoo blijkt het vertrek uit Parijs niet enkel een geval van evacuatie in verband met den Fransch-Duitschen oorlog, maar tevens een innerlijke noodzakelijkheid.

Men zou kunnen zeggen dat het rijpe werk van Monticelli, dat feitelijk van 1870, het jaar van het vertrek uit Parijs en later dateert, uitgegaan is van twee præmissen. Deze præmissen kan men vinden in een versregel van Baudelaire en in een van Verlaine. In het bekende sonnet *Correspondances* van den eerste wordt gesproken van zuilen die ons aanzien „avec des regards familiers”. En Verlaine schrijft in een gedicht uit den bundel *Poèmes Saturniens*, „Le ciel est de cuivre, sans lueur aucune”. Voor Monticelli speelde al wat hij aanschouwde een actieve rol. Hij waande zich toeschouwer van een eeuwigdurende theatervoorstelling. Een zonsondergang b.v. vormde een der hoogtepunten van de tallooze natuurdrama's die hij bijwoonde en het is bekend dat hij op een vraag van een collega, die zich haastte het prachtig lichteffect op het doek vast te leggen, antwoordde dat het nog de tijd was van het aanschouwen, van het werkeloos toezien. Eerst nadat de zon geheel ondergegaan was begon zijn arbeid. Het gevolg van dit eeuwig toeschouwerschap schijnt wel geweest te zijn dat er een wisselwerking tusschen toeschouwer en acteurs plaats had, dat de natuur met vertrouwen op dezen bewonderaar neerzag en zich niet meer voor hem geneerde. Zoo kan het ons voorkomen dat niet wij, maar dat de landschappen van Monticelli ons aanzien, ons herkennen „avec des regards familiers”. Anderzijds ver- toont de natuur zich zooals ze is en behoeft niet het masker der conventie. De hemel behoeft niet hemelsblauw, de rotsen niet grijs of bruin, de heide niet paars, het loover niet groen te zijn; zij kunnen hun eigen natuurkleur vertoonen zonder gevaar te loopen zich in onze oogen ridicuul te maken. Er bestaat geen gewaagder kleurengamma dan dat van Monticelli en er is geen palet waarmee wij na verloop van tijd meer vertrouwd raken dan dat van dezen Paganini onder de schilders. Evenals Verlaine kon hij zonder van het voorzichtige vergelijkingspartikel gebruik te maken verkondigen: „Le ciel est de cuivre”. Zoo